

Josep Camps Arbós / Francesc Foguet i Boreu

Primera lliçó sobre Manuel de Pedrolo

Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2025

Avui parlem de Manuel de Pedrolo i molts ho associen a *Mecanoscrit del segon origen* (1973) i poca cosa més. Per això és tan important textos com aquest, una feina més que necessària de Josep Camps i Francesc Foguet. *Primera lliçó sobre Manuel de Pedrolo* és un treball que dona llum i posa damunt la taula els elements necessaris per entendre i comprendre una figura de l'abast de Manuel de Pedrolo. No podem passar per alt que parlem d'un escriptor que conrea tots els gèneres i en tots té veritables meravelles. Malgrat ser un dels escriptors més grans i prolífics de la literatura catalana de tots els temps, és un gran desconegut.

Camps i Foguet fan un repàs a la trajectòria vital de l'autor de l'Aranyó per poder copsar acte seguit tot el seu corpus literari constatant veritablement una vida abocada a escriure. Una vida que va lligada a la lluita i al compromís social i polític, una lluita i una renovació que ja es manifesta de bon inici amb una manera diàfana d'entendre la literatura: "l'escriptor havia de contribuir a la ruptura d'estructures del passat i encarar els lectors amb els problemes vius i punyents per obligar-lo a reflexionar, preocupar-se i sortir de la indiferència envers la societat" (p. 19).

D'aquesta manera els dos autors posen la base per encarar l'estudi i comprensió de l'abast de l'obra de Pedrolo, una obra que busca assolir una totalitat en l'àmbit literari i de retruc en el marc social, polític i cultural. No obstant això, la novel·la serà la base d'aquesta totalitat narrativa i una "presa de posicions, un testimoni i un acte de protesta" (p. 28). Per damunt de tot es considera un novel·lista, considera que és el gènere amb el qual pot arribar a tothom.

El treball de Foguet i Camps és tal vegada més important a mesura que ens fem la idea de qui és Manuel de Pedrolo, i com d'injust esdevé la realitat amb la feina ingent que aquest escriptor total va desenvolupar i assolir.

Situada dins el marc històric i social la figura pedroliana, la lliçó ens proposa una selecció de nou novel·les imprescindibles com a punt de partida d'aquesta. D'entrada una curiositat notable, i és que entre aquestes nou novel·les no apareix la que hom coneix més amb diferència. Això ens mostra com la difusió i l'elecció en el seu dia com a lectura obligatòria

d'un títol, pot condicionar la visió clara i justa d'un autor com Pedrolo; i és aquí quan un treball com aquest és tan necessari i pertinent.

L'altre aspecte que encara aquesta lliçó magistral és com l'autor targarí pren el camí d'arribar a tothom. I és amb la literatura de gènere que ho assolí: des de la narrativa de gènere amb novel·les policíiques, de ciència ficció, narrativa eròtica; fins a la narrativa breu com a laboratori de proves tot passant també per la poesia i el teatre, de vital importància aquest darrer. Res escapa a la màquina d'escriure i al teclejar constant durant un dia i un altre. Les temàtiques aniran apareixen en tota la seva conjuntura literària: l'existència, el control damunt les persones, la llibertat, l'alienació, el pas del temps, l'opressió i la condició humana; tot s'anirà desenvolupant a través dels personatges i de les línies argumentals de la novel·la principalment, però també en la resta del seu corpus literari.

Un dels gèneres importants al meu entendre és el teatre, tot i que no coneguem massa res del treball dramàtic de Pedrolo. Ell mateix, així ho remarca Francesc Foguet, és considera un novel·lista i en cap cas un veritable dramaturg. Certament és per damunt de tot un novel·lista però no podem dir que el seu paper en el món teatral sigui menor, i això ho remarca també aquesta més que imprescindible lliçó que ens ofereixen Foguet i Camps. Apunta Foguet que el teatre de Pedrolo obra una "deliberada i constant recerca de nous camins d'expressió dramàtica" (p. 85) Per Pedrolo, el teatre havia de despertar consciències, havia de treure de la somnolència als espectadors, als lectors, a la gent que té un cert interès per caminar. Un revulsiu com ho havien estat Ibsen, Camus, Sartre, O'Neill, Beckett i Pinter entre altres. *Homes i No* (1957) una metàfora sobre la llibertat i les seves limitacions en paraules de Foguet, *Aquesta nit tanquem* (1973) és una de les obres més polítiques de Pedrolo i una de les peces importants. Tot plegat enmig d'una censura que sovint no entenia res, malgrat ha acabat sent un dels escriptors més censurats de la nostra literatura. Malgrat tot, avui encara no hem estat capaços de fer-ne una programació com cal als escenaris catalans.

Un altre gènere que Camps ens apunta amb claredat és la poesia i la seva reflexió sobre l'existència. El mateix Pedrolo posava el gènere en un segon pla però la qualitat dels versos és innegable i, tot i els esforços per donar-los a conèixer és avui encara un aspecte poc estudiat de Pedrolo. Aquestes pàgines miren també de donar-hi l'empenta necessària donada la força de la poesia pedroliana.

Un darrer aspecte que aquesta lliçó ens depara és el

referent a l'apartat més assagístic, més combatiu i on la ficció deixa pas al pensament més clar i combatiu: parlem dels articles que anirà publicant amb constància ja sigui al *Diari de Barcelona* o a l'*Avui*. Pedrolo els tenia enquadernats amb el títol de *Summa utòpica* amb la clara voluntat de donar-los un caràcter unitari. La importància del seu pensament la trobem en aquestes línies i, com remarquen Foguet i Camps, res dona per fet Pedrolo, qualsevol idea desenvolupa una lògica rigorosa; tot ho posa en dubte, ho qüestiona i treballa per aniquilar els equívocs i confusions. Temps més tard, just al tombant de segle es publica *Cal protestar fins i tot quan no serveix de res* (2000) El títol és prou clar de com veia i com entenia la lluita Manuel de Pedrolo.

Per concloure la lliçó es parla del dietarisme on l'autor urgellenc, amb permís de la Segarra, hi aboca tot tipus de reflexió, des de les més banals a les més profundes i compromeses: lectures, pel·lícules, viatges, relats, poemes... tot hi té cabuda. Ofereix una imatge que com molt bé han vist Francesc Foguet i Josep Camps humanitza a l'escriptor i ens en mostra la vessant més "íntima i profunda, de vegades plena d'humor o ironia" (p. 119).

"Com un català que en un moment de la història del seu país [...] va restar fidel a la seva terra i a la seva llengua" (p. 135), Pedrolo és un visionari i el seu pensament és avui encara vigent, és avui encara compromès i sovint encara ens interpel·la i ens posa en qüestió. Per això ens resulta a vegades incòmode i davant certes eleccions per als estudiants preferim proposar altres referències menys arriscades i, per tant, menys fructíferes i clares.

Una lliçó excel·lent i imprescindible que Josep Camps i Francesc Foguet ens han donat amb l'ànim que ens desperti la curiositat i les ganes de llegir un altre Pedrolo.

FRANCESC PLA FALIP

Actor de teatre i Professor de llengua i literatura catalana a l'Institut Màrius Torres de Lleida